

F O A I E

центръ

МИШТЕ, ШИМЪ ШИ ЛИТЕРАТУРЪ.

№. 27.

Luni, 5. Julie.

1843.

DESCRE BENINŢRI, ШИ ЛНВЕНИНЪРІ.

De Dr. Vasia.

Plus est, hominem extinguere
veneno, quam gladio.

Ничі о пѣтере стрігътоаре поате прі-
межді маі мѣлт віада отѣлзі, декѣт ве-
пѣрѣл, кѣчї фїнд ачеста прїн тоате треї
лпѣрѣдїї а патрѣї лпѣрѣдїт, се адѣче,
саѣ се вѣраце лп трѣпѣл пострѣ прїн маі
мѣлте дрѣмѣрї, адекъ: прїн пѣрї ка мї-
росѣ; прїн пѣлѣмї ка авѣрї шї газѣрї;
прїн гѣрѣ лп формѣ шїкѣрѣтоаре ка ве-
тѣрї, шї лп формѣ вѣртоасѣ, ка мѣлѣкѣрї,
леакѣрї etc. се соарѣе прїн пеле, шї ст
вѣраце прїн рана, прїн згаїве ш. а. —
Артїстї шї мецѣрїї прїн депрїндѣреа кѣ
сѣвѣстанѣе венїпате сѣлнт мѣлт сѣпѣшї лп-
венїпѣрїлор. Лптрѣвїндѣреа венїпѣрїлор
лп треава економїеї аѣ адѣс де мѣлте орї
прїмеждїї де тоарте. Прїн мѣлѣкѣтѣра
вїетѣлїлор венїпате, маі вѣртос лп цїнѣ-
тѣрї кѣлѣдроасе, се фактѣлїї оатенї пра-
да мордїї. Мѣлѣкѣрїлѣ шї веѣтѣреле, каре
пѣтрѣ цїнереа вїедїї ле лптрѣвїндѣтм,
сѣлнт адесе орї де сїне венїпате, саѣ прїн
пѣлїндѣ, саѣ дїн рѣвтате кѣ венїп аме-
стекате. Васеле, лп каре гѣтїт, шї цїнем
мѣлѣкѣрїлѣ шї веѣтѣреле, пѣ араре орї

лпѣрѣдѣск ачестора патѣра са венїпате.
Косметїкалеле, каре ле лптрѣвїндѣреа фе-
теме ашї петезі креѣтѣрїлѣ дїн фадѣ, шї
а се фаче маї фрѣмоасе, сѣлнт маї тоате
венїпате. Шѣкѣрїїлѣ, шї мѣлте дїн зах-
рїкалѣ (кофетѣрїї), каре се даѣ копїлор,
сѣлнт вѣпсїте кѣ сѣвѣстанѣе венїпате ш. а.
ш. а. Апої кѣт де тшор есте мѣлѣї дїе-
воленїї а прѣпѣдї прїн венїпѣрї пре ачеїа,
пре карїї лї тѣраце, саѣ де каре лї есте
фрїкѣ, саѣ вреа сѣшї рѣсѣвѣне, вом ведеа
маї жос.

Лптр'о време ераѣ лпвенїпѣрїлѣ шї
гѣтїреа венїпѣрїлор чел де кѣпѣтенїе лѣ-
крѣ а кѣртѣзанїлор; шї історїа пѣ аратѣ,
кѣткѣ ачѣаста таре фѣрѣ де леѣе пѣмаї
де атѣнѣа аѣ маї лпчетат, декѣнд прїн-
цїпї, стѣпѣлїторїї аѣ лпчепѣт а кѣлоасѣе
дрептѣрїлѣ патѣреї оменѣшї, шї декѣнд
попѣареле прїн шїїндѣ, шї кѣлївареа пѣ-
равѣрїлор саѣ тѣс дїн ачеа адѣлѣкѣ сѣл-
вѣтѣчїлѣ, каре лї фѣчеа кѣ пахарѣл де
венїп лп мѣлѣ а стѣнѣе пре ачеї стѣ-
пѣлїторї, карїї ераѣ дестѣл де пѣпорочїдї
а пѣ овѣлѣдїї цара дѣпѣ воїа нї цѣлѣчереа
лор, гѣлїндїнд кѣ кѣ ачѣеа, чеа маї сѣлнтѣ
даторїндѣ ар лпплїнї кѣтрѣ стат, шї кѣ-
трѣ патрїа са. Пѣхарѣл кѣ венїп ера чел
дїпѣлїлѣ мїжлок (ба лп цѣрї маї пѣдїн кѣл-

тивате есте ши астьзі) de а се кърџи de стѣпѣнаторіи съі чеі неплѣкѣді. Ашижде-реа веніѣл ера чеа дінтѣі педепсѣ пентрѣ ачеіа, каріі ераѣ непорочіді а деплѣ-чеа стѣпѣнаторіѣлор съі. — Шѣпѣ кѣнд Рѣма рѣтѣсесе пе лѣпѣ пѣравѣрїе са-ле челе сімпле, фѣартѣ пѣдїн се азѣа а-коло de отрѣвїрї, іарѣ дѣпѣчѣ прїн маї de апроапе кѣпошїнѣзѣ кѣ стрїкадіі лор венїі венїрѣ лп маї стрїнсѣ кореладїе кѣ аче-штїа, фѣрѣ кѣ тѣлте алте рѣзѣтѣді, ши а-честеа фѣрѣ de леѣї de дѣпшїі прїміте, прекѣт пе доведеск леѣїме de 12 тавле, каре дѣпѣ 304 ані дела тѣзіреа Рѣмеї фѣ-рѣ date. Чева дѣпѣ 20 de ані маї тѣрзіѣ съѣт копсѣлії Валерїѣс Флакѣс, ши М. Клаѣдіѣс Марчелѣс се лптокмі лп Ро-ма пе аскѣнс о содіетате de тѣїерї de фѣрпте, каре се депрїндеаѣ кѣ прегѣтїреа ши лппѣрѣїреа венїѣрїлор, кѣ каре фѣчеаѣ челе маї кѣпчене ши аскѣнсе оторѣрї. Дѣпѣче ачестеа спѣркате тѣїерї оторѣрѣ прїн діеволескѣл съѣ продѣкт о тѣлѣїме de оаменї дїн тоатѣ пласа, ши лппрѣшїа-рѣ о неспѣсѣ фрїкѣ прїн тоатѣ четатеа, ле іздѣдѣ о склавѣ, кареа шїеа таїпеле діе-воленѣї ачеї содіетѣдї. Врѣнд лпсѣ лп-дрѣчїтеле ачелеа тѣїерї а скѣпа de дреа-пта педепсѣ, се десвїновѣдеаѣ, кѣткѣ дѣпселе ар прегѣтїлеакѣрї (дофторїї) іар пѣ венїѣрї, ши леар лппѣрѣді волнавїлор. Дрепт ачееа 20 дїн еле фѣрѣ сіліте а веа лпсѣшї дїн препарателе саде, ка съ кѣпоа-скѣ жѣдекѣторїї ефектѣл лор, ши дѣпѣче тоате отрѣвїндѣсе тѣїрїрѣ, се маї прїнсе-рѣ лпѣзѣ 170 de фем-ї, каре ераѣ тѣпѣ de ажѣторїѣ челор 20, ши аша тоате лѣа-рѣ дреапта ши кѣвенїта са педепсѣ. — Дѣпѣ 200 de ані лпченѣї репѣлїка Рѣмеї

їарѣшї а се лпгрїжа пентрѣ лѣдїреа лп-венїѣрїлор прїн тѣпї оменѣді ши аша Лѣдїѣс Корнелїѣс Сїла de те о леѣе (правїлѣ) (L. Cornelia de Beneficiis) лп каре пентрѣ ачеїа, карїі прегѣтеск, ши лп-пѣрѣдеск венїѣрї, тот ачееа педепсѣ, ка ши пентрѣ алді тѣїгѣторї се лптемеїе. Аї-чеа са лпкее ши пентрѣ ачеїа педепса, карїі фѣрѣ съ вреа а отрѣвї, ар да тѣїе-рїлор греоане леакѣрї de а лѣпѣда родѣл. — Кѣлтивареа оаменїлор, ши маї темеї-нїка кѣпрїндере de чеаа че есте релїѣїа, ши даторїнда патѣралѣ аѣ лпченѣт дѣрѣ а спѣрїа ши пе ачееаста фѣрѣ de леѣе дїн лѣтеа таре, лпсѣ пѣ а о стерпї de тот. Кѣчї о маї деапроапе черчетаре пе ара-тѣ, ла че кѣлте de сѣвтілітате аѣ ажѣнс тѣїестрїа de а прегѣтї ши а лппѣрѣді ве-нїѣрїле. Aqua Tofana; Acquetta di Na-ropoli лп Італїа; Eau Mirable de Brinvilliers лп Франда, de каре маї жос, пе доведеск ачестеа дестѣл, ши vedem, кѣ лп четѣдїле челе тарї, тнде фѣрїоселе патїмі маї вїне декѣт орї тнде, саѣ лпкѣїват, ши лп зїоа de астьзі се шѣерг тѣлді лп аскѣнс прїн венїѣрї дѣпѣ лѣме! —

Фїїнд дарѣ кѣ дела венїѣрї атѣтеа, ши аша de греле прїмеждїї вїеїї поастрѣ се адѣк, ши фїїнд-кѣ лп лпвенїѣрї, тнде лпкѣ чева пѣдежде лѣчеште de а тѣпѣтї ѡаца, тоатѣ тѣпѣтїнѣа дела гравїкѣл а-жѣторїѣ атѣрпѣ, de фолос, ва ши de лїпсѣ а фї ам кѣцетат, а арѣта аїчеа че есте ве-нїѣл; кѣт лѣкрѣ лп тѣпѣл вїѣ; de кѣте фелѣрї сѣпт венїѣрїле; каре сімптѣме продѣк, ши кѣт пѣтем скѣпа de прїмеж-діа лор.

Венїѣл, саѣ отрава се пѣтеск а-челеа сѣвстанѣе (тѣпѣрї), каре ши лп маї

мікъ кѣтме лѣте, стінг віада ші стрікѣ органистѣл. — Да аічеа се vede, кѣткѣ definiția, (хотърѣреа) венінѣлѣ есте пѣмаі релативѣ, пічі кѣ се афлѣ венін а в со лѣт, адекѣ de ачела, каре ар стріка тот деаѣна, ші орі че трѣпѣ віѣ. Кѣчі 1. дн тре венін ші леакѣ пѣ есте марѣне стріп сѣ; фіндкѣ ші чел маі крѣпченѣ венін поате фі дн тѣна докторѣлѣ іскѣсітѣ між лок вінедекѣторіѣ ші пріічіосѣ. 2. Нѣ аѣ тоді оамені асемеѣа аплекаре спре венінѣ, адекѣ венінѣл пѣ профѣче орі дн че омѣ тот ѣн феліѣ de сімтоте; кѣчі vedem вѣткѣ вні оамені містѣск дозе ші маі тарі а свѣстанѣелор венінате фѣрѣ стрікаре (Тѣрчіі опізм), кѣнд алдіі де челе маі мічі дозе се дн венінеск. Bezі віне, кѣ ші dedareа аічеа тѣлт фаче. 3. Реладіа свѣстанѣелор венінате дн органистѣл віѣ, есте деосевітѣ, адекѣ алтфеліѣ лѣкрѣ венінѣл дн трѣпѣл омѣлѣ, алтфеліѣ дн трѣпѣл алтор віетѣді. П. е. migdalele дѣлчі сѣлт омѣлѣ пріічіосе, іарѣ кѣнілор ші вѣпелор венінѣ; піперѣл омоарѣ порчіі; пѣтріпжелѣл папагаі; захарѣл дн маі таре дозе омоаре голѣтвіі, раѣеле, ші вроащеле. Капреле ші рѣндѣнічеле тѣпѣкѣ арніка, каре пентрѣ ом есте отревітоаре; оіле тѣпѣкѣ фѣрѣ стрікаре вѣкѣта; кѣніі тѣсѣлѣрідѣ; каіі ші лѣпіі піатра шоречелѣлѣ (arsenікѣ), каре пе омѣ дн венінеазѣ.

Се дн партѣ венінѣріле прівінд ла пѣтереа лор лѣкрѣтоаре 1. дн венінѣрі ро зѣтоаре, саѣ арзѣтоаре, 2. дн іѣдї, 3. дн стріпгѣтоаре, саѣ ѣскѣтоаре, 4. дн амеѣітоаре, 5. дн амеѣітоаре іѣдї, ші 6. дн пѣтрежѣноасе. — Прівінд дн сѣ ла оріѣіна лор, се дн партѣ дн анімале, веѣетавіле, ші мінерале.

Лѣкрареа (actio) венінѣрілор дн органистѣл віѣ, есте dіnamікѣ; пічі се афлѣ венінѣрі механіче. Ачестеа dіnamікѣ а венінѣрілор лѣкраре есте дн ачеа реладіе кѣтрѣ професѣл віталѣ, ші кѣтрѣ свѣстратѣл лѣі (трѣпѣл) дн кѣлт, акѣм апѣкѣ о парте, саѣ ѣн органѣ, акѣм алтѣл маі таре ші маі паінте, фѣрѣ а рѣтѣѣнеа стріпсѣ пе лѣпгѣ органеле дн тѣлѣ асѣпріте, кѣчі сорвіндѣсе одатѣ венінѣл пріп віпеле сорѣтоаре дн тот трѣпѣл, адѣче челе маі греле ші лѣдїте сімтоте.

Сімтотеле, каре се паск дѣпѣ дн трареа венінѣлѣ дн трѣпѣл віѣ, сѣлт ѣрѣтѣоареле: дѣрері тѣіетоаре дн stomach, ші таре греаѣѣ, vomare, ѣрдінаре, дн флареа вѣзелор, а палатѣлѣ (черѣгѣреі) а лімбеі, а днѣтѣлѣі stomachѣлѣ кѣ о арде ре, амеѣеалѣ; пердереа пѣтерілор, сомѣрошіе, мѣтареа ворвеі, кѣрѣереа сѣдорілор тѣлте, сете нестѣпсѣ, лѣзареа тѣпелор, ші пічіоарелор (paralісіс) сѣрїреа тіпѣелор (а віпелор), батереа іпїтеі, свіѣдѣл, копвѣлзіі ш, а, лѣпѣдареа свѣстанѣелор етероѣене пріп вѣрсатѣ, адекѣ: сепѣпѣ de планте, саѣ планте местекате, вѣрѣді, прафѣрі, сѣрѣрі, хапѣрі ш. а. — Ачестеа сѣлт сімтотеле ѣенерале, ші сѣлт дн фіеѣекаре отрѣвітѣ маі тѣлте, саѣ маі пѣдїне, крескѣнд трептат, дн сѣ фіндкѣ ачестеа сімтоте ші фѣрѣ лѣзареа венінѣлѣ се пот паѣе дн трѣп, се vede кѣ пѣ сѣлт дестѣл de сігѣре, дн сѣ тот ші дакѣ дн ом алтфеліѣ сѣпѣтос, фѣрѣ пічі о пріічїпѣ маі апроапе с'ар паѣе ачестеа сімтоте маі вѣртос дѣпѣ тѣпкѣрі саѣ веѣтѣрі, саѣ дѣпѣ лѣзареа леакѣрілор, атѣпчеа пѣ есте дн доіалѣ, кѣткѣ сѣлт сімтоте de дн венінаре.

Финдикъ прехтм възврѣт маї сѣо дн
времѣе челе веки днвеніѣрѣме пріп тѣни
спѣркате ерѣѣ фоарте лѣѣте, іар дн пѣр-
дѣме челе маї кѣлѣроасе а пѣтѣнтѣлѣ
днвеніѣрѣме пріп жѣгѣні отревѣте се дн-
тѣтпѣлѣ пѣрѣреа, нѣ есте мѣнѣне, дакъ
оамені саѣ остеніт а афла зп антідот, а-
декъ зп леак, каре се стрѣче веніѣл дн-
трат дн трѣп. Аша антідотѣрѣ саѣ афлат
фоарте тѣлте, днѣѣ ефектѣл лор нічѣ нѣ
есте днѣѣ дестѣл де апроват, нічѣ дестѣл
де сіѣѣр. Дакъ не зпні дѣ мѣшкѣ кѣнїї, еї
се дндестѣлеазе а нѣне пѣрѣѣ дела ачела
кѣне не рапѣ; асѣпра мѣшкѣтѣрѣї де скор-
пїонї зпгѣѣ рана кѣ злеїѣ, дн каре скорпїо-
нѣл есте здровіт. Днѣѣшнї вестітѣл Плі-
ніѣс*) аѣ днѣѣт вѣрѣїана веніѣнатѣ аконітѣтм
де антідот асѣпра тѣтѣрор веніѣнѣлор, дн-
ѣѣ фереаскѣ Dismnezeѣ а о днтревїнда.
Ної сѣѣтѣтм, ка нїменеа сѣ нѣ се ласѣ дн
пѣдеждеа антідотѣлѣї, каре нѣ есте, чї сѣ
каѣте кѣ мїжлоаче маї сіѣѣре а се кѣрѣдї
де веніѣнѣрї.

(Ва зрѣма.)

МѢІЕРІЛЕ INDIANІЛОР ЛА МАЛѢ- РІЛЕ OPINOXѢЛѢ.

Nainte de venirea Europeanilor popoa-
rele lăcăїтоаре не малѣрїле ачестѣї ве-

*) Ea aconiti natura est, ut hominem occidat, ni-
si invenerit, quod in homine perimat. Cum
hoc solo colluctatur, veluti pari intus invento.
Haec sola pugna est, cum venenum in visceri-
bus reperit, mirumque est, exitialia per se
ambo cum sint duo venena in homine commori,
ut homo supersit.

стїтр ѣѣ, акѣрора вѣчїнѣ есте арѣѣторѣл
екватор, нѣ кѣноїѣгеа нічѣ вѣштїнт, нічѣ
врео формѣ де стѣпѣнїре, словозї, сѣѣт
жѣгѣл сѣрѣчїеї. Трѣїа маї тѣлт дн вѣ-
нат пѣскѣїт, шї дн рѣдѣчїні сѣлѣватїче.
Агрїкѣлтѣра дѣрѣмеа днѣѣ дн леагѣн, кѣчї
нѣ аѣеа алтѣ зпѣалтѣ спре а ара пѣтѣнѣ-
тѣл, декѣт ратѣрї де копачї, не каре ле
тѣїа кѣ петрї аскѣїте, шї кѣ каре рѣѣта
пѣтѣнтѣл.

Мѣїерїле, не кѣтм сѣнт дн тот локѣл
znde domneїѣе варѣарїемѣл, ера шї аколо
склаве. Чел сѣлѣватїк нѣ шї алтѣ лїнѣѣ,
декѣт а днѣѣ шї а днѣѣлѣї естїмеа са.
Сѣлѣватїкѣл есте копвїнѣ, кѣткѣ нѣтѣї вої-
нїчїа, шї пѣтереа пот аѣеа преѣ, шї пѣ-
трѣ ачѣеа тїрѣнѣѣе ел слава са тѣїере,
каре сѣѣтїреа, че се паре кѣ о арѣ дела
вѣрѣват, о пѣѣтѣѣ кѣ зрїсїре, шї кѣ сѣ-
дороаса тѣнѣѣ. Пѣтнїї, карїї сѣнт dedađї
а пѣрта нѣтѣї аркѣл шї сѣлїца, саѣ кѣр-
та, крѣд кѣ с'ар пѣчїнѣстї а пѣрта сѣѣѣреа,
шї сапа, аша кѣѣѣтѣ сѣлѣватїкѣл дела Кап-
хорн пѣпѣ ла Newseland, днѣѣ нїкѣїреа е-
сте ел маї тѣре тїран тѣїерїї сале, декѣт
не малѣрїле рѣѣлѣї Opinoxo. Пѣнтрѣ ачѣеа
шї сѣнт ачѣлеа днфлорїтоаре днѣѣтѣрї маї
кѣ тотѣл дешѣртате де оаменї. Шї ако-
ло, znde патѣра дн тот локѣл аѣ фост маї-
кѣ, нѣ вреа нічѣ о тѣїере сѣ фїе тѣтѣ.
Дакъ паѣѣе дѣнса о фетїѣѣ, о отоарѣ де
лок дѣпѣ паѣѣере, шї нѣтѣї араре орї дн-
вїнѣѣ фрѣѣѣзїмеа мѣтѣаскѣ пѣсте ачѣст
грозав обїчїеї*); днѣѣшнї хрїстїанїсмѣл нѣл
пѣтѣ стѣрнї.

*) Кѣпоск зп оранш, znde кѣнд сѣ паѣѣе
о фетїѣѣ, пѣрїодїї сѣ днтрїстеазѣ, шї
плѣнѣ, ка шї кѣнд нѣ ар фї ачѣаста дн
сѣнѣѣеле лор, шї нѣ ле пасѣ кѣнд ле

Тесвітъ Гзтіла повесте ще, кзткъ кжнд зна дн челе поѣ днтоарсе але саме дшї оторжсъ фегіца, ел дї згррвї ачеаста фъръ де леце кз челе маї віоне колоаре, ка доаръ ва децента дн пептъл еї кзпдъ шї стръжпуре. Тнѣра Indianъ дл аекълта кз одіхпъ вітжндѣсъ кз ачеа кзтъръ дн фацъ ла джнсъл, каре пзмаї зн кзцет кзрат ал певіновѣдїрей дл поате днпрзѣмта. Дзпъче днчетъ Тесвітъ де а ворвї, лѣъ джнса кзвжнтъл:

„De ar fi dat Dзmnezeѣ,“ zicea я, „de ar fi dat Dзmnezeѣ чнстїте пърїнте! ка мзта mea, кжнд м'аѣ адзс не лзме, съ фїе авзт їзїре шї копътїмїре дестълъ ам крзда атжтеа мзпчї несферїте, каре еѣ пзпъ акзта ле ам рѣвдат, шї ле воїз рѣвда пзвз ла сфжршїтъл тїкълосеї меле вїедї. Дакъ ea атзчеза кз фькълтоареа де вїне мжпъ ар фї здровїт канъл меѣ, еѣ аш фї мзрїт фъръ съ сїмдеск.“

Чнстїте пърїнте! Тз пз кзпощї кнврїле, ла каре есте мзїереа знї Indian сѣпзсъ. Кз рошеаца зїорїлор пързсїм пої калїкъл шї кз лакрътї вдатъл постръ ащерпжт дн сѣрака поастръ колїбъ, зн колїл дн спате, їаръ алтъл ла пепт. Бървадїї пострї аѣ аркъл шї сзлїца, шї флендереск дн сзс шї дн жос, отор о пасере, саѣ зогїдъ зн пеще, пзпъ кжнд пої дн сздоареа фегеї поастре лзкрът пзтжнтъл, шї зската цържпъ кз лакрътї адъпът. Съ фаче сара шї пої не днтоарчет кз

вѣд моарте! Оаре че съ фїе прїчина ачестеї днтрїстърї пептръ пацдереа фетелор? — Егоїстъл? — Ачест ораш пз есте дн India!

мълаїз, шї рѣдзчїнї нептръ чїла бървадїлор днкркате ла тїкълоселе поастре лзкаше; шї джпшї съ днторк фъръ пїчї о сарчїпъ. Шї пзпъ пої адзчет гътежї шї апъ, ка съ ле фачет де чїпъ, еї зак тръптїдї не рогожїнї, ворьеск кз прїетенї сѣї, шї траг тѣбак. Дзпъ ачеза мжжжкъ шї dorm, їаръ пої прїверїет партеа чеа маї mare а попдїї, ка съ мѣчїпът мълаїз, шї съ ле фачет везтъръ. Апої кз че не влѣтеск еї мѣнка, шї прїверегеа поастръ? Беаѣ, се днватъ, не тжрїе де пър, шї не калкъ кз пїчоареле!

De ar fi dat Dзmnezeѣ! чнстїте пърїнте! ка мзта mea съ мѣ фї сзгрзмат сѣвт пацдере! Патїмїле шї кнврїле, каре цїле дескрїї сжпт грѣѣ де сѣферїт, шї днкъ пз цї ам спзс чеа маї mare патїмъ. Есте дестъл де трїст пептръ о Indianкъ а сзжї не бърватъл сѣѣ ка шї о склавъ, а сѣ сѣлда ла лзкръ дн сздорї, шї а днсѣта днсѣдар дн колїва са дзпъ одїхпъ — днсѣ де о mie де орї есте маї дзрерос а се vede дзпъ зн шїр де 20 де анї де алта маї тнѣръ лепъдатъ. Ачеза не стъпжнеце ка не роавеле саме, — ох! не вате копїї пострї! шї дакъ пої пзмаї чева зїчет, яа апъкъ чел маї дндемжпъ лепп шї — — — о чнстїте пърїнте! съ фї dat Dзmnezeѣ ка мзта mea съ мї фї спарт канъл маї паїнте де че ам днчензт а сїмдї, шї кзцета!

Аїчеа прерзпсъ зн сѣспїн адънк гласъл еї, се аплекъ песте амържта са копїлїцъ, о сзрзтъ кз фрѣцедїме, шї стрїгъ:

Дакъ ачезстъ копїлъ, не кзт тз мѣ днвекї зн сѣфлет пемзрїторїз аре, атзчеза яа адевзрат, адевзрат дн лзмеа ачеа маї

взпъ ва вине кѣвѣнта де вине фѣкѣтоарѣа
мѣлъ а мѣмеі сале*) Іесвѣтѣл а мѣдї. —

Др. Васіч.

ВІСЪЛ ЛЪІ ПЛАТОН.

Платон вѣса мѣлт, прекъм шї алцїї
дѣпъ ел асемѣеа аѣ вѣсат. — Ел вѣсасе:
къ патѣра оменѣаскъ фѣсесе алтѣдатъ лп-
доїтѣ, шї къ спре пѣдеапса грѣшалелор
еї, еа фѣ лпмѣрѣдїтѣ лп парте бѣрѣвѣта-
скѣ шї фемѣеаскъ.

Ел доведїсе: къ нѣ пот фї, декът пѣ-
маї чїнчї лѣтї десѣвѣршїте, пе темѣїѣ,
къ лп математїкъ, сѣпт нѣмаї чїнчї фїгѣрї
регѣлате. — Репѣблика са, лпкъ фѣ впа
дїп челе маї марї вѣсе але сале. — Ел
вѣсасе їарѣшї: къ сомнѣл се паѣде дїп пе-
дортїре шї педортїреа дїп сомн, шї къ
омѣл лшї перде ведереа пергешїт, дака
се ва вїта ла вп еклїпс лп алт кїп, шї нѣ
лптрѣшї лїгеан къ апѣ. Вѣселе п' атѣнчї,
авѣа о марѣ тречере. —

Іатѣ вѣл дїп вѣселе сале, каре нѣ е-
сте дїп челе маї пѣдїп їнтересанте. І се
пѣрѣ къ мареле демїсѣрос вечнїкъл ѣе-
метѣрѣ, дѣпѣче аѣ ѣмплѣт вѣздѣхѣл чел

*) Індіанеле челе сѣлватїче оторѣ фетеле
сале, ка сѣ ле скапе де ровїа вѣрѣвѣдїлор,
врѣнд а арѣта кѣм ле їзвѣск. — Дарѣ
ла пої дакъ мѣмеле їзвѣск фетеле сале,
пѣтрѣ че дорѣск мѣлате сѣ ле вадѣ тоар-
те? Аѣ доарѣ ле есте фїкѣ къ нѣле вор
пѣтеа мѣрїта пе авѣнд зеастѣрѣ? — Кѣ-
рѣденїа, вреднїчїа шї нѣртареа вѣпъ сѣпт
зеастѣрѣ, каре тоатѣ мѣма вѣпъ поате да
фїїчелор сале. Шї каре арѣ ачестеа, аѣ
нѣ есте лпзѣстратѣ?

пѣтѣрѣдїтїт де глобѣрї пѣпѣтѣрате, вої сѣ
черче шїїнда дѣхѣрїлор, каре фѣсесѣрѣ фа-
дѣ ла лѣкрѣрїле сале. Ел дете ла фїекарѣ
дїп еї, кѣтѣ о мїкъ вѣкатѣ де матерїе
спре а о лптокмї, прекъм одїнїоарѣ Фї-
дїас шї Зѣккїс*) да вченїчїлор сѣї сѣ фа-
къ статѣе шї їкоане, дака есте ертат де
а потрївї лѣкрѣрїле челе мїчї къ челе марї.

Лѣї Demogorpon, лї венї лп парте,
вѣката де пороїѣ, каре се пѣмѣще пѣтѣлп-
тѣл; шї лптокмїндѣл лп фелѣл, каре се
ведѣ астѣзї, се дїнеа къ ар фї фѣкѣт вп
лѣкрѣ де фѣрѣнте, шї гѣндеа къ а сѣгрѣ-
мат завїстїа, пѣтрѣ каре шї ащѣпта лѣт-
де, кїар дела конѣрацїї сѣї: дар лпсѣ сѣ
мїрѣ преа мѣлт, вѣзѣндѣсе лп потрївѣ
прїїмїт къ хѣдїрїї.

Дѣл дїп еї, каре ера фоарте мѣкалїт,
лї зїсе: „Кѣ адевѣрат к' аї лѣкрат вїне;
кѣчї д'аї лпмѣрѣдїт лѣмеа лп дѣбѣ, пѣїнд
о марѣ лпїндѣре де апѣ лптре челе дѣбѣ
емїсѣере, ка сѣ нѣ аївѣ лптѣлпїре вѣл
къ алтѣл. Сѣвт полїї тѣї, трѣвѣе сѣ де-
ѣере чїнева де фїрїг; сѣвт лїнїа та чеа екі-
пѣкцїалѣ, трѣвѣе сѣ тоарѣ де кѣлѣрѣрѣ.
Пѣстїѣтѣдїле челе марї де нїсїп, леаї лп-
токмїт лпдѣленѣеѣе, ка трѣкѣторїї, сѣ
поатѣ мѣрї де фоаме шї де сете. — Сѣпт
фоарте мѣлѣзїтїт де верѣвѣчїї тѣї, де вачї
шї де гѣїнї; дар де шерпїї тѣї шї де пѣе-
женї, дрепт сѣдї спѣїѣ, къ нѣ сѣпт мѣл-
дѣзїтїт. Чеапа шї кастравѣдїї, сѣпт лѣ-
крѣрї преа вѣне; дар нѣ почїѣ сѣ прїчѣп,
карѣ д'аѣ фост кѣѣетѣл д'аї акѣперїт пѣ-
тѣлптѣл къ атѣтеа ерѣвѣрї отѣрѣвїте? де-
кѣт поате пѣмаї, ка сѣ отѣрѣвѣцїї пе лѣ-

*) Фїдїас шї Зѣккїс аѣ фост нїще зѣ-
гравї вѣстїдї аї Грѣчїї вѣкї.

кѣторіи лѣи. Кѣтре ачестеа тѣ съ паре к' аї фѣкѣт вр'о треїзечї де фелзрї де тѣи-мѣде, тѣлдіме де фелзрї де кѣїні, шї пѣмаї патрѣ чїпчї фелзрї де оаменї: есте а-деврѣрат кѣ ачестѣї дїп зрмѣ вїедзїтор, аї дат ачееа че съ пѣтеде резон;*) дар вор-вїнд кѣ кѣдет кѣрат, резонѣл ачеста е фоарте де рѣс шї се апропїе преа тѣлт де певѣнїе. Мї се паре дѣкѣ, кѣ преа пѣдїп вацї дѣ сеамѣ ачест добіток кѣ дѣб пїчоаре, фїндкѣ іаї дат атѣдеа врѣжтамшї шї а-пѣраре пѣдїпѣ. Атѣтеа воале ш' аша де пѣдїне леакзрї. Атѣтеа патїмї шї преа пѣдїпѣ мїнте. Негрешїт, съ веде кѣ тѣ пѣ воедїї съ рѣтѣе тѣлте добітоаче пе пѣтѣлт; кѣчї фѣр' а сокотї прїмеждїїле дѣ каре ле арѣпчї, леаї дѣкѣжват аша де вїне, дѣкѣт пѣмаї дѣтр'о зї вѣрсатѣл саѣ вѣватѣл, поате съ отоаре пе тоцї апї регѣлат а зечеа парте дїп фелѣл ачеста, шї сорѣса ефренцїа съ отрѣвеажѣ їзворѣл вїедеї ла а пѣа парте, каре маї рѣтѣле: шї апої ка кѣт ачестеа п'ар фї фост дестѣл, аї дѣток-мїт лѣкрѣрїле астѣел, ка жѣтѣтате дїп челе че трѣїеск съшї петреакѣ вїада а се желї, шї чеамалѣт парте а се оторѣл. Че е дрепт, о съдї фїе тѣлт датоаре ачесте фїїнде, кѣчї тѣ аї фѣкѣт зп лѣкрѣ преа фрѣтос.“

Демогоргон рошї; шї сїмдї фоарте вїне, кѣ дѣ треава са есте рѣѣ морал шї рѣѣ фїреск; дар зїчеа, кѣ е маї тѣлт вїне декѣт рѣѣ. „Есте лесне d'а жѣдека зїсе ел; дар сокотешї кѣ е лѣкрѣ фїе кѣт, d'а фаче чїнева о фїїндѣ тотd'азна кѣ мїнте словодѣ шї каре съ пѣ 'птревїнѣзе рѣѣ словоzenia

еї? сокотешї тѣ кѣ, кѣнд съдеде чїнева пѣб саѣ зече мїї де планте, поате съ факѣ съ пѣ іасѣ пїчї зна реа? подї съдї дѣкїпѣ-ешї, кѣ кѣ оаре каре апѣ, пѣсїп, гѣпоїѣ шї фок, поате чїнева съ пѣ аївѣ пїчї таре пїчї пѣстїе? Тѣ аї дѣтокмїт планета лѣї Мардї: Съ vedem, че фел аї фѣкѣт кѣ челе дѣб ванде марї але тале, шї че їсправѣ вѣпѣ фак попдїле лѣї фѣрѣ лѣпѣ; съ vedem дака ла оаменїї тѣї пѣ есте пїчї певѣнїе, пїчї воалѣ.“

Дѣтр'адевѣр, дѣхѣрїле челелалте, черчетарѣ пе Мардї, шї дѣчепѣрѣ съ тѣстре кѣ аспїме пе тѣкалїт. — Серїозѣл дѣх, каре дѣкегасе пе сатѣрп, пѣ фѣ окротїт. Товарошїї сїї, каре фѣкѣсерѣ пе Жїе, пе Меркѣр, пе Венѣс, лѣварѣ фїешїкаре дѣпѣ-тѣчїпї.

Скрїсерѣ кѣрдї тарї шї маї мїчї; зїсерѣ ворѣе фрѣмоасе; фѣкѣрѣ кѣптече; дѣшї рѣсерѣ зпїї де алдїї; пѣрдїле се дѣтѣрѣтарѣ; дар вечпїкѣл Demırgos, ле порѣпчї тѣчере. „Вої ацї фѣкѣт зїсе ел, вїне шї рѣѣ, пентрѣ-кѣ аведї дѣцелецере тѣлт шї сѣптедї недесѣвѣршїдї, пентрѣ каре фїдї сїгѣрї, кѣ лѣкрѣрїле воастре пѣ вор дїнеа, декѣт пѣмаї кѣтева сѣте de mїlioane de апї; дѣпѣ каре фїїнд маї дѣтѣвѣдацї, вецї фаче маї вїне шї атѣпчї ва фї дѣ пѣтереа воастрѣ де а фаче лѣкрѣрї десѣвѣршїте шї пентѣрїтоаре.“

Іатѣ че дѣтѣвѣда Платон пе школарїї сїї! Кѣнд дѣчета ел d'а ворбї, зпѣл дїп еї зїчеа: „Шї дѣпѣ ачееа теа дешептат, еї?“ (Дѣпѣ фїлософѣл дїп Chatenay.)

Тота Сергїескѣ,
професор дїп Рѣтпїкѣл Вѣлчїї,

*) Raison, кѣвѣпт, мїнте сѣпѣтоасѣ.

Чева пентрѣ лігератѣра сервіанѣ.

Адаодем а зиче днкѣ одатѣ, нѣ есте де маре тревициѣ, ка вечинѣ съ се крѣоаскѣ зніи де алци кѣт се поате маї вине. Де лігератѣра Сѣрвімор днкѣ се каде а щі кѣте чева.

Дн Сервіа, знде зп мліон де лѣкзиторі (афарѣ де рѣтѣнї) дщї аѣ лімба лор націоналѣ де чеа сѣрвеаскѣ, знде адміністрація пѣбликѣ кѣрце дн лімба сѣрвеаскѣ, с'аѣ фѣкѣт де неапѣратѣ тревициѣ, ка лімба лор днкѣ съ се кѣрѣде де тѣлтеле дрождї, каре с'аѣ ліпїт де еа прїн релеле времї, шї съ се кѣлїве пентрѣ тоате патрїале лігератѣреї. Кѣ асеменеа скоп се фортѣ дн Белград о соціетате ерѣдїтѣ сѣнт патронїреа гѣверпѣлѣвї. Ачеа соціетате сѣнт презїдїнда міністрѣлѣвї де інстрѣкція пѣбликѣ, ѡре зп вице-презїдент, зп секретарїз шї тѣдѣларї ордінарї шї корреспонденці, карї лѣкреазѣ дѣпѣ нече статѣте дѣтѣрїте де стѣпѣнїре; маї де кѣрѣнд се тїпѣрї аїчї ачеа прокламаціе днстѣледїтоаре а міністрѣлѣвї шї презїдентѣлѣвї Стефан Рѣдїчевїч, дн зрѣта кѣреї нація трїмїсе соціетѣдеї 20,000 фїорїні. Соціетатеа сервіанѣ нѣ пѣтече алци тѣдѣларї, декѣт пѣтаї вѣрѣадї де ачеїа, карї аѣ лѣврат сѣѣ дн кѣтпѣл лігератѣреї зпїверсале славоане, сѣѣ дн врео літѣвѣ стрѣпнѣ аѣ скрїс пентрѣ Сервіа; де ачещїа сѣлѣт дн Бѣлгарїа шї Крѣоація Коллар, Гаї, Чапловїч, іар дн немцї Грїм шї Ранкендорф, апої дн Франгозї Ламартїнѣ.

Газета політїкѣ дн Белград аре алѣтѣратѣ шї о фїе велетрїстїкѣ. Поезіа есте

ратѣл де фрѣнте а лігератѣреї сервіане, тѣкаркѣ поезїа днфлоренде маї тѣлт дн пентѣл націеї шї матерїа о днпрѣтѣтѣ маї вѣртос дн історїа патрїеї шї дн рѣсвоаїеле пентрѣ лібертате, шї прекѣт днкоаче дн вечнї, ла о націе, пе кареа рѣ о пѣтїтїм, аша шї ла Сѣрві ізвїреа де патрїе, днгрїжареа де вїторїѣл еї шї пѣдеждеа пентрѣ зп че маї вѣп рѣсѣлѣ дн поете. Бїне зиче Ламартїнѣ де поезїа сервіанѣ, кѣткѣ трекутѣл Сѣрвімор дн ачеа вїазѣ шї еї дшї кѣпѣтѣ історїа патрїеї дн кѣптече попѣларе. Одатѣ поетѣл попѣлар дѣпѣ о вѣтѣліе кѣщїгатѣ сѣѣ пердѣтѣ кѣпта нече кѣптече, пе каре фїїл артелор ле рекѣпта шї днторкѣндѣсе днтре тѣнциї сѣї, днвѣдѣ пе фїї шї неподї, ле сѣдї дн пентѣл націеї, кареа акѣт ле рѣсѣпѣ прїн тѣнциї шї прїн вѣї, де вѣкѣрїе сѣѣ де жале. Асеменеа кѣптече попѣларе адѣварѣ Нѣк шї Міхаїловїч, дн каре апої с'аѣ традѣс тѣлте дн нечеде, франгозеще шї енглезеще, лѣкѣрѣ, каре фѣкѣ маре чїнсте Сѣрвімор.

Асеменеа зрѣтѣрї аї знеї націеї атѣт де тїчї, кѣт нѣ пот аціа шї пе алци вечнї аї лор ла о рївалїтате? Рѣспѣсѣл с'ар пѣтеа афла дн ачеа днпрецізраре, кѣ дѣпѣче Сѣрвії п'аѣ арістократїе, чї пѣтаї патриодї, апої лігераторїї лор аѣ сїнгѣрѣл інтерес де а днгрїжї пентрѣ нація днтреагѣ, фѣрѣ ка сѣѣ фїе сїліці а кѣѣта атѣтеа фаворѣрї, а респекта атѣтеа слѣвїчѣнї, пе каре пе аїреа вїедїї нѣ кѣтеазѣ але да де гол, ка нѣ кѣтѣва сѣ лї се спаргѣ капѣл. —